

HET VERZWEGEN NIEUWS

de krant van neus & ko

Jammer dat niet iedereen dit meegemaakt heeft

WIJ ZIJN TERUG VAN WEGGEWEEST

Wij zijn weer terug. We hebben een reis gemaakt naar Groningen en de Rijnmond. We hebben veel geleerd. En daar willen we jullie in deze krant wat van vertellen. Het was een spannende reis, maar het belangrijkste om te vertellen zijn niet de avonturen, die we meegemaakt hebben, maar de dingen die we geleerd hebben.

We zijn er op uitgetrokken om te zien of het allemaal zo is als in onze schoolboekjes stond. We weten niet hoe het met jullie boekjes is, maar de onze vertellen allerlei onsamenhangende dingen. En dingen die eigenlijk niet zo belangrijk zijn. Of niet kloppen met wat je in de krant leest en op t.v. ziet, of hoort van je ouders. Bijv. hoor je op t.v. dat er heel veel mensen op de wereld honger lijden en dat er miljoenen gulden aan de ruimtevaart besteed worden. En als je dan nazoekt in je schoolboekjes hoe dat kan, staat daar te lezen, dat ruimtevaart vooruitgang betekent. Wij denken dat vooruitgang betekent dat alle mensen het goed gaan krijgen.

We lazen in onze boekjes, dat alle rassen gelijk zijn in Suriname. Maar in de krant stond, dat veel Surinamers in Nederland geen werk en geen huis kunnen krijgen. Vanwege hun huidskleur. Dus staat in ons boekje lang niet alles over de Surinamers. En de andere helft van de waarheid willen wij ook leren.

Daarom gingen we op pad. Om het allemaal zelf uit te pluizen. We wisten niet goed hoe we ons onderzoek aan moesten pakken, want dat hadden we niet geleerd op school.

IN GRONINGEN

Maar Cris, de vrachtwagenchauffeur die ons naar Groningen bracht, hielp ons op weg. Hij stuurde ons naar een strokartonfabriek. Daar kregen we een rondleiding, waar we niet veel wijzer van werden. De chef ratelde maar door en als je iets vroeg kreeg je geen antwoord. Maar 's nachts hebben we kunnen praten met de arbeiders van de fabriek. Die vertelden dat ze de ene week 's nachts en de andere week overdag moesten werken. Het leek ons niet erg gezond om elke dag in die fabriek te zijn. Het was er warm en vochtig. Maar de mensen die wij spraken waren al blij dat ze werk hadden. Veel mensen in Groningen hebben dat n.l. niet. Wij dachten, dat de werkloosheid opgelost was, als je meer fabrieken zou bouwen. Daarom gingen we naar de Rijnmond. Want daar staan erg veel fabrieken bij elkaar.

IN DE RIJNMOND

Dat was goed fout. Je moet altijd onderzoeken of wel klopt wat je denkt. Als we even later niet een paar Rotterdamers zonder werk tegengekomen waren, hadden we niet geweten hoe het werkelijk zit. Hoe kan er werkloosheid zijn ook al zijn er veel fabrieken? We hoorden: "Als het de fabriek goed gaat kopen de directeuren met de winst nieuwe, moderne machines, waar je minder arbeiders bij nodig hebt. Die arbeiders komen dan op straat te staan."

Daar zaten we dan in een gebied met veel industrie. "Waar veel industrie is, daar is ook veel welvaart", staat er in onze boekjes. Van die welvaart konden we niet veel zien, want er hing een dikke vieze smog. Het stonk er verschrikkelijk. Maar, dachten wij, daar zullen we wel even iets aan doen. We bellen de Meld- en regelkamer. Wij melden en zij regelen. Er gebeurde niets. Dat kon ook moeilijk, begrepen we achteraf. Maar eerst ontmoetten we de witte man die ons bedolf onder het vuilnis en toen uitlegde wie er vervuult. Niet de gewone mensen maken al die smog en die stank, maar de industrie. En de industrie zou er best wat aan kunnen doen. Maar dat kost ze te-

veel geld. "Dan moet de overheid er iets aan doen," zei Ko. "de overheid komt toch altijd op voor de gewone mensen". De witte man vertelde ons dat de overheid niet erg veel tegen de vervuiling kan doen. Als ze teveel opspeelt tegen de industrie, gaat de industrie weg uit de Rijnmond. Dan zet die haar fabrieken ergens anders neer en hebben de mensen in de Rijnmond geen werk meer. Dat was een hele ontdekking, dat moest iedereen weten. Iedereen zou hiertegen moeten protesteren. De gewone mensen die overdag in die fabrieken werken en 's avonds in de stank zitten zouden met zijn allen moeten zeggen dat het nu afgelopen moet zijn.

ONZE AKTIE

In het Aktiecentrum van de witte man hebben we alles wat we wisten op stencil gezet om aan iedereen uit te delen. En als ieder-

een het gelezen had, zou er wel eens iets gebeuren. De witte man zei nog: "Niet zo haastig, dat moet allemaal zijn tijd hebben. Als je de wereld zou kunnen veranderen met een stencil, hadden wij het allang gedaan." Maar wij waren niet te houden en gingen luid schreeuwend de straat op met onze stencils. Maar er was geen mens die naar ons wilde luisteren. En het stencil staken ze in hun zak of lieten het een eindje verder vallen. En we werden gearresteerd en terug naar huis gestuurd.

TERUG OP SCHOOL

We hebben nu wel begrepen, ook door het gesprek met Cris op de terugweg, dat we wel wat erg veel haast hadden.

Het is wel goed om mensen te vertellen wat maar ze moeten de tijdje weet en ontdekt hebt, krijgen om het zelf te ontdekken. Daarom is het belangrijk, dat je op school leert dingen te onderzoeken. We vonden het eerst niet erg leuk dat we niet met de witte man actie konden gaan voeren. Maar we weten nu dat we zelf op school iets te doen hebben: we zijn niet meer tevreden met wat er in onze boekjes staat, en onze onderwijzers ook niet. Die zegt nu: "We veranderen de school. Dat betekent nog niet dat de wereld verandert. Maar wel dat er een paar onderwijzers en kinderen meer komen die het weten. Die weten, dat de wereld moet veranderen om iedereen de kans te geven een beetje gelukkig te worden. En die samen kunnen gaan uitzoeken hoe dat moet gebeuren."

Neus & Ko

Weinig werk in Oost Groningen MENSEN VERJAAGD EN OPGEJAAGD DOOR MACHINES

De mensen in de strokartonfabrieken moeten hardwerken om de snelheid van de machines bij te houden. Die gaan veel sneller dan vroeger om de winst van de fabrieken hoger te maken. Een heleboel mensen kunnen dat niet volhouden.

Een arbeider vertelde ons: "Je wordt erg moe van dat jagen. Dan maak je snel ruzie als er iets fout loopt. Als ik van de fabriek kom moet ik direkt een uur op bed liggen. En dan ben ik nog niet uitgerust. Je zweet veel. Daar krijg je dorst van. Dan ga je drinken en daar word je slap van. Je maakt je eigen lichaam kapot."

een grote staking geweest en daarna nog enige kleine. De arbeiders zagen aankomen dat het werken in de week-ends ook op de andere fabrieken ingevoerd zou worden. Maar ze hebben met z'n allen "nee" gezegd. Ze kwamen toen tot de ontdekking dat ze samen sterker waren dan ze gedacht hadden: de fabriek "De Eendracht is nog

WIL JE MEER WETEN?

Als je nog meer wilt weten over Groningen en de Rijnmond, als je vragen hebt over wat in deze krant staat of wat je gezien hebt tijdens de voorstelling kun je bij je onderwijzer of leraar terecht. Die heeft van PROLOOG een dikke map gekregen over de dingen die in de voorstelling gezegd worden. Dus die weet er nu alles van. En hij zal het best fijn vinden als je er iets over vraagt.

Werkeloosheid is iets anders dan vakantie

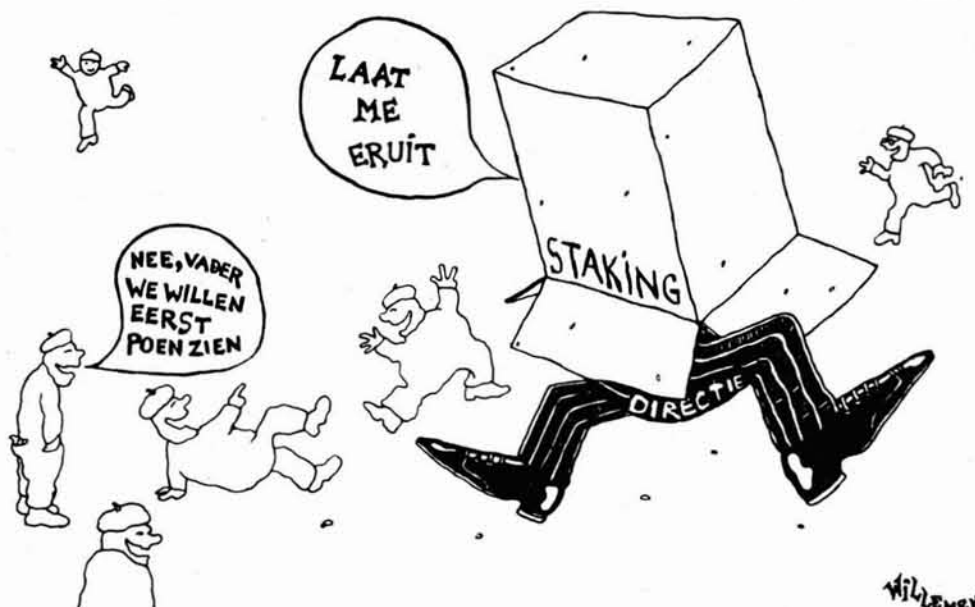
Je zou zeggen: "Werkeloos zijn is best fijn. Je krijgt geld van de gemeente en je hoeft verder niets te doen."

Betaalde vakantie. "De meeste mensen die werkeloos zijn, zien dat toch wel heel anders."

Het is wel waar, dat je, als je geen werk hebt een "werkeloosheidsuitkering" van de overheid krijgt. Maar die is lang niet zo hoog als het loon wat je had kunnen verdienen, door te gaan werken. En verder zit je de hele dag thuis. Als je een fijn vak hebt, en met plezier naar je werk ging, is dat heel erg. Maar ook als je minder graag gaat werken zul je je na twee, drie weken thuis zitten aardig ongelukkig voelen. Veel werklozen hebben het idee dat ze nutteloze mensen zijn.

In Limburg zijn bij het sluiten van de mijnen 45.000 mijnwerkers op straat komen staan. Daar zitten er nog enkele duizenden van zonder werk.

Er zijn ook veel jonge mensen in Nederland zonder werk. Jongens en meisjes, die als ze van school af komen geen baantje kunnen vinden. "Daar heb je dan voor geleerd. En ze hebben je gewoon niet nodig!"

De lonen zijn erg laag. Als je overdag werkt krijg je minder dan wanneer je in de kontinudienst gaat. Kontinudienst dat is de ene week overdag werken en de andere week 's nachts. Maar het betaald iets beter, dus dan doe je dat. De bazen kijken niet zo erg naar de gezondheid van de mensen die voor hen werken, maar wel naar de snelheid van de machines. Het is erg warm in de fabrieken, vaak 37 graden celcius. En als de mensen dan naar buiten moeten om afval weg te bergen of zo, vatten ze een stevige kou. Er is weinig frisse lucht; veel mannen worden ziek. Er is een fabriek waar 80 mensen werken waarvan er gemiddeld tien ziek zijn. Zo erg is het. Veel erger dan op andere plaatsen in ons land. De mensen slapen slecht, omdat ze onregelmatig slapen. De ene week overdag en de andere week 's nachts. Ze eten ook slecht. Als je niet op tijd eet, raakt je maag in de war. Maar als je overdag geslapen hebt, ga je toch niet om 6 uur warm eten. En als je elke avond laat thuis komt en opgewarmde klikjes moet eten, is dat ook niet goed voor je lichaam. Je wordt goed ziek van die rare werktijden. En wanneer kunnen de kinderen met hun vaders spelen, als vader overdag moet slapen en 's nachts moet werken? Ze kunnen helemaal niet spelen, want ze moeten rustig zijn, omdat vader slaapt.

In de fabriek "De Eendracht" draaien de machines óók in het weekend. En de mensen die in het weekend werken (overdag en 's nachts) krijgen hun vrije zaterdag en zondag dan midden in de week. "Dat is niet alleen erg voor de mensen die naar de kerk willen, maar ook voor de mensen die van voetballen houden of van duiven" zegt een arbeider uit "De Eendracht". En zijn vrouw zegt: "Als onze familie uit Noord-Holland op bezoek komt, komen die in het week-end. Maar dan werkt mijn man, of hij ligt te slapen. Dat is niet gezellig. Vroeger gingen we nog wel eens met het hele gezin naar de bossen. Maar dat is er 's zondags niet meer bij." Een andere arbeider speelt klarinet in de harmonie. Dat was zijn lust en zijn leven. Maar sinds de volkontinu zou hij maar één in de vijf weken op de repetitie kunnen komen. Nu ligt zijn klarinet ongebruikt op de kast.

Wij zeiden tegen die mensen: "Dat moet je niet nemen. Dan ga je toch gewoon ergens anders werken". Maar dat is niet zo gemakkelijk. Er is veel werk tekort in Groningen. Daarom moeten die mensen zich wel rustig houden. Want als je protesteert, sta je zo op straat. Ze kunnen genoeg anderen krijgen voor dat ongezonde werk. En dan zit jij zonder inkomsten. Maar dat wil niet zeggen, dat die mensen zich zo maar bij de situatie neerleggen. In 1969 is er nog

steeds de enige fabriek in Oost-Groningen waar in het weekend gewerkt wordt. Toch zou het best eens kunnen dat er in de komende jaren nog het een en ander gebeurt in het Noorden." Sluitingen van fabrieken en fusies (het gaan samenwerken van twee of meer fabrieken) hangen in de lucht, zeggen de arbeiders. En dat betekent voor hen: nieuwe zorgen.

In het najaar van 1973 hebben de strokartonarbeiders weer gestaakt. Zij eisten een vrije zaterdag. De fabrieksdirekteuren wilden de machines langer laten draaien: "Dat is rendabeler", zeiden ze. De arbeiders vonden 120 draaiuren genoeg, dan konden zij een vrije zaterdag hebben. De staking is een succes geworden. Jammer genoeg niet voor alle strokartonarbeiders.

Is Groningen zo'n arme provincie?

Groningers zien niets terug van hun gas

We weten dat het niet zo best gaat met de Groningers. Veel mensen hebben geen werk. En niet alleen de mensen die in de strokartonfabrieken werken hebben het moeilijk, maar ook de Groningse boeren. In de kranten en op de t.v. wordt wel eens gezegd, dat Groningen te vergelijken is met een ontwikkelingsland.

We leren op school, dat de Groningse klei vet en vruchtbaar is. Maar in ons land en met name in Groningen en Drente moeten er 30 boeren per dag dag ophouden, omdat het werken op het land niet meer loont. Dan begrijp je wel, dat die vette klei weinig bijdraagt tot de welvaart van Groningen. Integendeel, die boeren gaan ander werk zoeken. Maar er is geen werk in Groningen, dus wordt de werkeloosheid daar nog erger.

Moet je nu uit dit verhaal en dat over de strokartonfabrieken begrijpen, dat Groningen een arme provincie is?

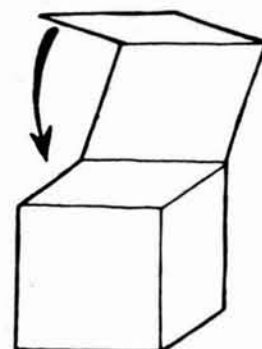
Een aantal jaren geleden zijn in Groningen de overheid en een aantal grote industrieën begonnen met het uit de grond halen van aardgas. Aan dat aardgas wordt veel verdiend, maar niet door de Groningers. Want bij het winnen van aardgas heb je bijna geen arbeiders nodig.

Dit jaar zullen de overheid en de industrieën die de aardgas uit de grond halen ongeveer twee miljard gulden verdienen aan Groningen. Maar de Groningers worden daar niet wijzer van. De Limburgers overigens ook niet. Want omdat in de huiskamers de kolenhaard vervangen is door de gaskachel of de centrale verwarming zijn er bijna geen kolen meer nodig. Dus worden de mijnen in Limburg gesloten en komen er vele duizenden mijnwerkers zonder werk te zitten.

Wij vinden dat het geld, dat met het gas verdiend wordt, gebruikt zou moeten worden om Groningen en Limburg uit de moeilijkheden te helpen.

KNIP UIT EN BOUW

Het geheim van de vervuiling

RIJNMOND STINKT NAAR GELD MAKEN

Er zijn twee soorten milieuvervuiling. Je hebt de vervuiling door de produktie; dat is de vervuiling die afkomstig is van de fabrieken. En je hebt vervuiling door konsumptie; dat is de vervuiling die ontstaat als je kapotte dingen of de verpakking van dingen weggooit. In de Rijnmond zijn die twee soorten vervuiling allebei aanwezig, want er zijn én veel fabrieken én veel mensen die "konsumeren".

De vervuiling van de fabrieken bestaat uit gassen, die uit de schoorstenen komen of uit vloeistoffen die de fabriek kwijtraakt door ze in de rivier te lozen. Het gevolg van die gassen is de smog, een dikke mist van vuiligheid waarvan je last hebt bij het ademen. Door de vloeistoffen, die de fabriek in de rivier loost, gaan vissen en planten dood. Het water van de Nederlandse rivieren is nauwelijks nog geschikt om drinkwater van te maken. Van dat afval, dat de fabriek in de lucht en de rivieren kwijtraakt is meestal nog wel iets nuttigs te maken. Bijv. gaat er in de Rijnmond erg veel onafgewerkte gips de rivier in dat met wat moeite tot uitstekend bouw materiaal te maken is. Maar dat kost geld. Zoveel geld, dat de fabrikanten er niet genoeg aan verdienen kunnen. En als ze niet genoeg kunnen verdienen aan het verwerken van gassen of van vloeistoffen, spuiten ze ze maar weg.

De overheid bouwt waterzuiveringsinstallaties. Die zijn duur. Het geld ervoor komt, via de belastingen, van de gewone mensen, die de vervuiling niet gewild en niet gemaakt hebben.

Dan de vervuiling door konsumptie. We zijn in staat om auto's, t.l. buizen of kolbertjassetjes te maken die twintig jaar meegaan. Maar de fabrikanten doen dat niet, want hoe langer die dingen meegaan, des te langer duurt het voor de mensen nieuwe dingen kopen. Dus verdienen de fabrikanten minder. En kapotte dingen worden weggegooid.

Eten en drinken moeten alle mensen. Maar probeer tegenwoordig maar eens iets te kopen, dat niet ingewikkeld en duur verpakt is in plastic,

blik of glas. Die verpakking moet je betalen en je kunt er niets anders mee doen dan het weggoien. En de plastic zak, om al dat nodeloze afval in te pakken, moet je ook nog eens betalen. Als je je afvraagt wie nu de schuld is van al die vervuiling moet je wel bedenken, dat de gewone mensen weinig keus hebben als ze in de winkel staan. Dus die zijn het in ieder geval niet.

wat zijn akties?

In het Rijnmondgebied heb je een grote aktiegroep, die alles in de gaten houdt wat in de Rijnmond gebeurt: het Centraal Aktiekomité Rijnmond. Dat is een groep gewone mensen, die vinden dat de industrie en het stadsbestuur vaak plannen maken, zonder te kijken wat de gevolgen zijn voor de gewone mensen. En daarom bestuderen zij de plannen en gaan met de mensen op straat en in de buurten praten over die plannen en publiceren ze in de krant, zodat iedereen op de hoogte gebracht wordt van wat er gaat gebeuren. Maar daar laten ze het niet bij. Ze bepraten met de mensen op straat en in de buurten ook hoe het anders zou moeten en maken andere plannen (tegen-plannen) die ze dan afgeven bij het stadhuis. En als de overheid niet wil luisteren en de industrie toch zijn zin doet, dan organiseren ze demonstraties.

Er zijn wel mensen die zeggen, dat demonstreren een gril van jongelui is en dat je dat niet ernstig moet nemen. Maar dan hebben ze nog nooit echte demonstraties gezien. Als de Rijnmonders protesteren tegen de smog zijn dat niet alleen jongelui, maar ook de oudere "rustige" mensen.

"Ik zit het liefst thuis, Bij m'n vrouw en m'n kopje koffie. Maar dan verandert er weinig aan die stank. En voor ik er in stik, wil ik graag eens hardop zeggen dat ik het er niet mee eens ben."

Iemand anders zei: "ik ben helemaal niet zo demonstreerderig. Maar als niemand er iets aan doet, moeten wij het maar doen. Gek hè, je kiest mensen in de gemeenteraad, waarvan je hoopt dat ze nu eindelijk eens zullen zeggen waar 't op staat. Maar als ze dan hun mond niet open doen, kun je ze niet weer afzetten."

Wat denkt de overheid van zo'n aktiegroep? Eigenlijk zou ze er erg blij mee moeten zijn. Want als de overheid fouten maakt en de gewone mensen verbeteren die, dan zijn de fouten er niet meer. En dat is toch in het algemeen belang. Maar de overheid is niet zo blij.

"Iedereen wil wel voor wethouder spelen, maar als er maar één stoel is, kan daar niet de hele stad op zitten." Maar het aktiekomité vindt dat iedereen die van een beslissing last krijgt mee moet kunnen beslissen.

GASTARBEIDERS IN DE RIJNMOND

Waarom worden er toch zoveel gastarbeiders naar ons land gehaald Omdat die hier willen werken voor lage lonen. Want in hun eigen land verdienen ze nog veel minder. De gastarbeiders doen vaak de baantjes die Nederlandse arbeiders te smerig of te gevaarlijk vinden of te laag betaald. Een heleboel gastarbeiders zijn hier zonder dat de regering en de politie dat weten. Elke gastarbeider moet n.l. een papiertje hebben waarop staat dat de regering het goed vindt, dat hij hier komt werken. Dat noemen we een verblijfsvergunning. In de Rijnmond zijn zo'n 20.000 gastarbeiders zonder verblijfsvergunning. De fabriek waarvoor ze werken is dan niet verplicht om voor huisvesting voor deze mensen te zorgen en voor dingen als verzekering tegen ziekte en ongevallen. En ze kunnen deze arbeiders ontslaan, elk moment als dat uitkomt.

Gastarbeiders wonen soms wel met 40 man in een huis. Met tien, twaalf man op een kamer. Het komt voor, dat de mannen die overdag werken en de mannen die 's nachts werken in hetzelfde bed moeten slapen. Je begrijpt dat, als er in een straat in een huis 40 mannen moeten wonen, de burens dat niet zo leuk vinden. Een mevrouw zei ons: "Als hiernaast nu een Turks gezin woonde, zou je ze uitnodigen op de koffie, dat kan heel gezellig zijn. Maar met veertig mannen doe je dat niet." En als die burens dan gaan verhuizen naar de flats in de buitenwijken, kunnen hun oude huizen meteen gesloopt worden.

Industrie heeft grote plannen

Het leven rond de haven

In Rotterdam vind je zoveel fabrieken, omdat Rotterdam een havenstad is. Het is voordelig voor fabrikanten om dicht bij een haven te zitten. Als je bijv. benzine maakt, hoef je de olie van overzee niet eerst het hele land door te zeulen, voor je aan het werk kunt. En als je die benzine weer uit wilt voeren, kun je 'm bij wijze van spreken zo van de fabriek in het schip spuiten. Daarom heb je rond de haven een "koncentratie van industrie".

En als die haven de grootste haven van de wereld is, kan het gebeuren dat er erg veel fabrikanten dicht bij de haven willen zitten. En dan is er voor de gewone mensen vaak geen plaats meer. De fabrikanten hebben veel geld om grond te kopen en huizen te slopen en daar kantoren te bouwen. Ze hebben veel meer in ieder geval dan de gewone mensen, die het erg moeilijk hebben om zich in de buurt van de haven te handhaven.

De industrie heeft grote plannen met de Rijnmond. Ze wil alle oude woonwijken in de buurt van de haven slopen en de mensen die daar wonen naar de buitenwijken sturen. Dan wordt gezegd: "Je kunt beter buiten de stad gaan wonen. Dat is gezonder. Hier moet je leven in de stank van de fabrieken." Maar in die buitenwijken worden ze opgestapeld in hoge flats. En moeten ze veel meer huur betalen dan ze vroeger voor die oude huizen betaalden. En op de vrijgekomen grond worden dan kantoren en fabrieken gebouwd. De overheid zou hier iets tegen moeten doen. Maar wat kan ze doen? Als de industrie haar zin niet krijgt, zet ze haar fabrieken elders, waar ze haar zin wel krijgt. En dat betekent dat de Rijnmonders zonder werk komen te zitten en dan zijn ze nog verder van huis.

Wat zijn de plannen van de industrie precies? Rotterdam moet "Wereldhandelscentrum" worden. Dat betekent dat daar veel kantoren en bankgebouwen zullen oprijzen. Op de plaatsen waar nu

nog gewone mensen wonen. De haven wordt uitgebreid met een containerhaven. Dat is een haven waar grote schepen binnen kunnen varen, die zeer snel gelost kunnen worden. Want de dingen die ze vervoeren zitten in containers, in grote metalen kisten. Er zou eigenlijk een groot vliegveld in de buurt moeten komen (de tweede Nationale Luchthaven). Er zouden fabrieken moeten komen vanaf het industriegebied bij Pernis in een hoefijzer over Moerdijk en Bergen op Zoom naar de industriegebieden bij Antwerpen en in Zeeuws Vlaanderen. En in die ring van rokende stinkende lawaaiërige industrie mogen de gewone mensen wonen en hun vrije tijd doorbrengen. Op de Zeeuwse eilanden zouden grote slaapsteden gebouwd worden. En er komen brede snelle wegen, zodat de mensen die in dat hoefijzer van fabrieken werken snel thuis zijn. Van "het land waar het leven goed is" zal niet veel moois overblijven.

Of het plan uitgevoerd zal worden of niet valt moeilijk te zeggen, maar wel is zeker dat het er komt, als de gewone mensen niet van zich laten horen en alles zomaar goed vinden, wat de industrie met hen doet.

Ingezonden brief van CRIS CRAS

Ik ben Cris Cras, expeditie. Dat is een moeilijk woord voor als je met een vrachtwagen spullen van een ander vervoert. Ik kom overal. En overal zie ik mensen met zorgen. En overal denken mensen dat het elders beter is. In Groningen denken ze bijv., dat het in de Rijnmond goed is, omdat je daar nog wel aan werk kan komen. En in de Rijnmond denken ze dat de Groningers gelukkige mensen zijn, omdat die nog frisse lucht in kunnen ademen en water zonder chloor kunnen drinken.

De mensen weten te weinig van elkaar. Anders zouden ze ontdekken, dat hun problemen veel op elkaar lijken. Want waar zit 'm nou de knoop? Als alles goed georganiseerd was tussen de mensen, zou het als volgt gaan: we zouden allemaal samen bekijken wat er nodig is om iedereen zich een beetje happy te laten voelen; duidelijk is dat er voldoende voedsel moet zijn voor iedereen, kleding, verwarming, een huis, verder medische verzorging, onderwijs, ruimte om elkaar te ontmoeten, meubels, en huishoudelijke artikelen; en dan nog wel een aantal zaken. Dan zouden we gaan kijken hoe we die het snelst en het best kunnen maken. En hoeveel mensen er nodig zijn om het te maken. Dan gaan we die dingen maken en verdelen. En dan hadden we nog wel wat vrije tijd om stevig te genieten van de wereld waarin we leven.

Maar in plaats van voor en met elkaar te werken zijn de zaken zo geregeld, dat de mensen wel tegen elkaar in moeten werken. Als bijv. in een land 2000 stukken zeep nodig zijn en er zijn twee zeepfabrieken dan gaat het zo: elke fabriek maakt er 1500 én de hoop meer te kunnen verkopen dan de andere.

Nu zijn er twee mogelijkheden. De eerste mogelijkheid: het lukt de ene fabriek al zijn 1500 stukken zeep te verkopen; de andere fabriek kan er dus maar 500 verkopen, wat betekent dat hij te weinig verkoopt en failliet gaat. De tweede moge-

lijkheid is, dat het ze allebei lukt de 1500 stukken zeep aan de man te brengen, door bijvoorbeeld reclamestunts. Maar dat betekent dat de mensen meer stukken zeep gekocht hebben dan ze eigenlijk nodig hebben.

Wat een verspillend, al die reclame en al die kostbare grondstoffen, die gebruikt zijn voor dingen, die we eigenlijk niet nodig hebben.

Wat twee fabrieken tegen elkaar inwerken, heet concurrentie. En die concurrentie brengt een heleboel narigheden met zich mee. Kijk maar. De eerste zeepfabrikant koopt nieuwe machines, waarmee hij roze zeep kan maken. De tweede zeepfabrikant ziet dat alle mensen roze zeep kopen en koopt ook nieuwe machines. Zo komen ze weer gelijk te liggen. Maar de eerste fabrikant koopt een machine, die de roze en witte zeep kan mengen, zodat je gevlamde zeep krijgt. De tweede fabrikant ziet zijn verkoop weer teruglopen en koopt een machine waarmee je zeep in de vorm van een hart kunt maken. Zo gaat dat steeds maar door. Omdat die fabrieken met elkaar moeten concurreren, moeten ze steeds meer geld hebben om nieuwe machines te kopen. Waar komt dat geld vandaan? Ze kunnen de prijs van de zeep hoger maken. Maar natuurlijk niet te hoog, want dan kopen de mensen minder zeep. Als je de prijs niet kunt verhogen, moet je de kosten, die je maakt om de zeep te produceren, verlagen. Bijvoorbeeld door de lonen van de arbeiders laag te houden. Of door machines te kopen, die de zeep goedkoper kunnen maken dan de arbeiders. Dan worden de arbeiders ontslagen.

Kortom, wat zijn nou de gevolgen van die concurrentie: fabrieken gaan failliet; mensen worden opgescheept met zeep die ze niet nodig hebben en de arbeiders worden op straat gezet. Zo hoeft het voor mij niet.

Veel groetjes,
Cris Cras.

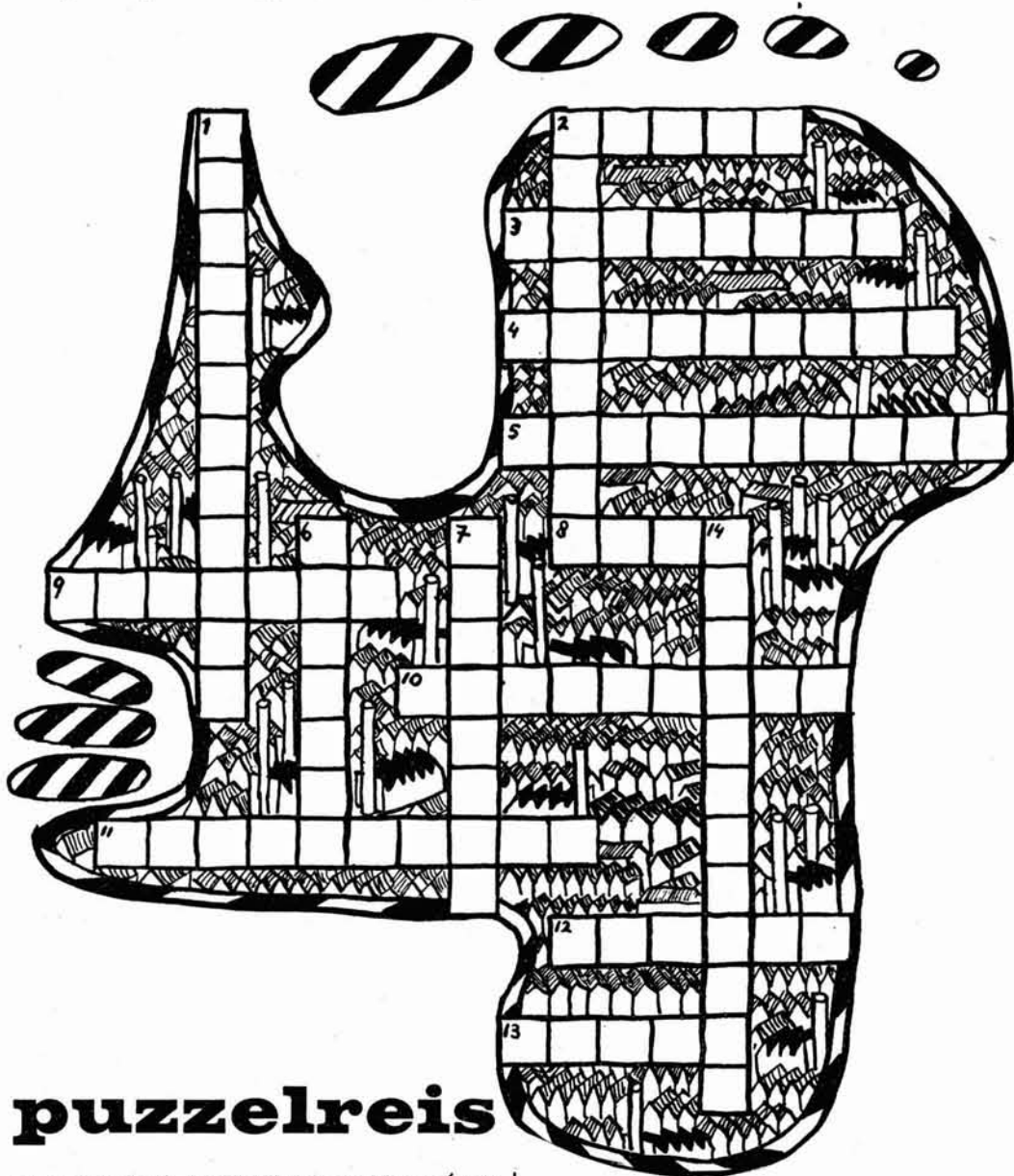
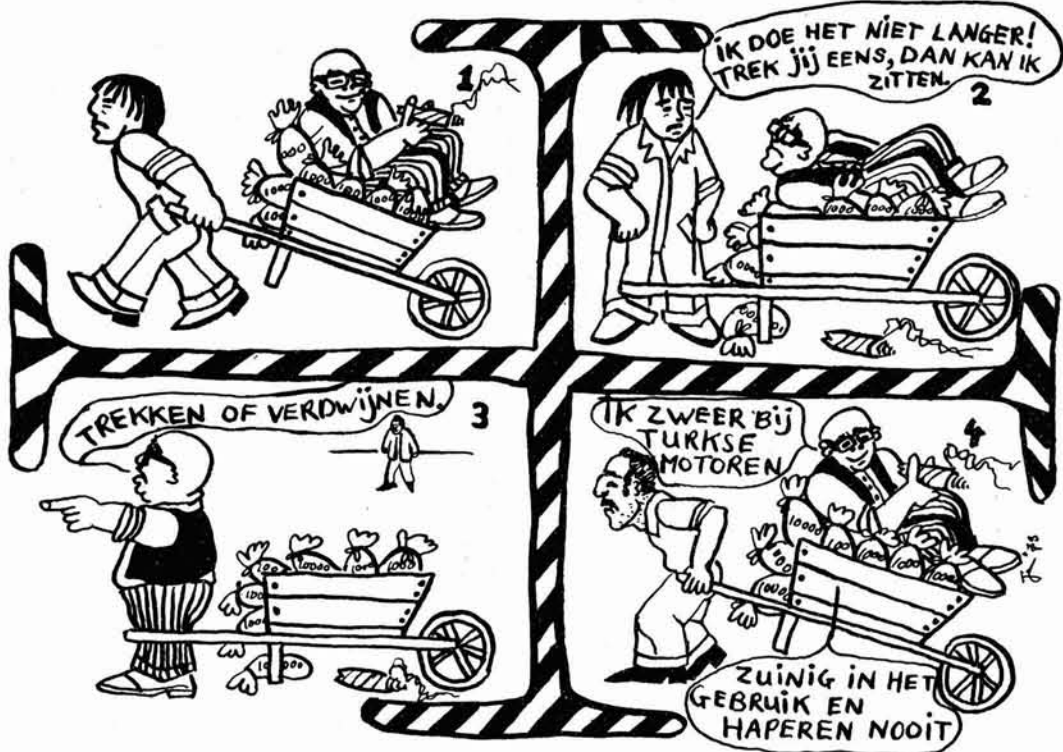
10. is een moeilijk woord voor het maken of kweken van dingen (zie 5 horizontaal.)
11. Als men stoffen weggooit of gassen wegblaast die de natuur niet kan verteren, is dat
12. is een woord dat de laatste tijd veel gebruikt wordt voor de omgeving waarin je leeft.
13. Als mensen samen voor hun rechten opkomen voeren ze

Vertikaal:

1. Als bedrijven tegen elkaar in moeten werken

om te bereiken wat ze willen bereiken heet dat

2. Als iemand zonder werk (en dus ook zonder loon) zit is hij
6. Als een fabriek drie ploegen arbeiders afwisselend overdag, 's avonds en 's nachts laat werken, draait die fabriek
7. Alle mensen bij elkaar, die gekozen of aangesteld zijn om te werken in het belang van het hele land, noemen we de
14. Iemand die uit het buitenland naar hier gehaald wordt om vies, gevaarlijk of slecht betaald werk te doen heet

puzzelreis

De puzzelredactie van Het Verzwegen Nieuws heeft een aardig reisje door Nederland voor jullie uitgezet. Op die reis vind je omschrijvingen van woorden die in deze krant en in de voorstelling gebruikt zijn. Als je de puzzel niet vlot genoeg opgelost krijgt, moet je de krant nog maar eens goed lezen. Daar gaan we:

Horizontaal:

2. Van de inkomsten van een fabriek trek je de onkosten die gemaakt worden af (lonen van de arbeiders, aanschaf van machines en gereedschap, e.d.) dan houd je over
3. Iemand die voor geld (voor loon) bij iemand

anders gaat werken, noemen we

4. Het geld, dat je moet betalen om de overheid in staat te stellen te werken voor het belang van iedereen heet
5. Noem eens een moeilijk woord voor iemand die de kost verdient
8. De mist die ontstaat door de afvalgassen van fabrieken noemt men
9. Het is de plaats waar de gang van zaken in de fabriek op papier bijgehouden wordt.

Gesprek met twee acteurs

PROLOOG GEBRUIKT TONEEL

Wij denken, dat de school er is om de wereld te onderzoeken. Toneelwerkgroep PROLOOG probeert in haar stukken voor het onderwijs en het vormingswerk steeds uit te pluizen waarom het in de wereld is zoals het is. En hoe het beter kan. Daarom leek het ons goed om eens te gaan praten met twee acteurs: Marlies Hamelink en Dries Smits.

Ko: Op jullie affiches staat: PROLOOG GEBRUIKT TONEEL. Waar gebruiken jullie toneel dan voor?

Dries: Wij gebruiken toneel om dingen die je in de wereld ziet gebeuren duidelijker te maken en begrijpelijker. Zodat we er achteraf over kunnen praten met de jonge mensen waarvoor we spelen. Toneel is voor ons: samen met het publiek hardop denken - onderzoeken.

Neus: Wie schrijven die stukken van jullie?

Marlies: Dat doen we zelf. Maar niet alleen. Voor we aan een stuk beginnen, gaan we eerst praten met de jonge mensen waar we voor gaan spelen. Dan vragen we hen wat zij belangrijk vinden om te onderzoeken. En op die dingen die we samen uitkiezen, gaan wij dan hard studeren. We lezen boeken. We vragen mensen die er veel van weten om ons wat te komen vertellen. Tot we er het fijne van weten en dan schrijven we er een stuk over.

Dries: En ondertussen gaan we regelmatig terug naar de jongens en meisjes voor wie het bestemd is, om te vragen of we op de goeie weg zijn. Om te vragen of het een leuk en begrijpelijk stuk wordt.

Neus: Maar kun je nu niet beter gewoon vertellen wat je te weten gekomen bent uit die boeken, in plaats van daar een toneelstuk over te maken?

Marlies: Je hebt voor een flink stuk gelijk. Er zijn best veel toneelstukken waar een heleboel dingen

in staan, waar je wat van kan leren. Maar die dingen zijn dan verstopt in het verhaaltje. En als het verhaal van een toneelstuk of de kleren of de decors zo afleiden, dat je er niet achter kunt komen wat het stuk wil zeggen, kun je dat stuk beter niet spelen. Dan moet je maar voor het doek gaan staan en tegen de zaal zeggen: "Mensen, wat we te zeggen hebben kunnen we beter zo zeggen, dan door het stuk wat we zouden spelen, dus luister maar ..."

Van de andere kant kun je de dingen zo spelen dat de mensen ze zich beter voor kunnen stellen, dan wanneer je ze gewoon vertelt. Je moet dan zorgen dat je gebaren of je kostuums, of de grappen die je uithaalt te maken hebben met wat je wilt zeggen.

Dries: Daarom maken we ons stuk zelf met ons publiek. Daarom maken we de decors zelf en de kleding enzo. En bij alles wat we doen vragen we ons af: "Maakt het iets duidelijk? Helpt het ons om het publiek de dingen in de wereld te onderzoeken?"

Neus: Wordt het dan nog wel spannend en leuk voor het publiek?

Dries: Natuurlijk. Het onderzoek is spannend en leuk, dus een stuk over het onderzoek ook.

Ko: Is iedereen enthousiast over jullie werk?

Marlies: De meeste leerlingen en leraren wel. Die komen graag kijken en praten. Maar sommige mensen zeggen dat we jullie niet lastig moeten vallen met van die zware dingen. Of ze vragen zich af of wat we zeggen wel waar is.

Dries: Maar we willen jullie geen knollen voor citroenen verkopen en we willen graag dat jullie zelf je eigen mening vormen over wat we zeggen. Dat zijn twee belangrijke voorwaarden die wij aan ons werk stellen. Als je meer over ons werk wilt weten, bel dan even of schrijf ons: Proloog, Willemstraat 72, Eindhoven, tel. 040 - 510236.